

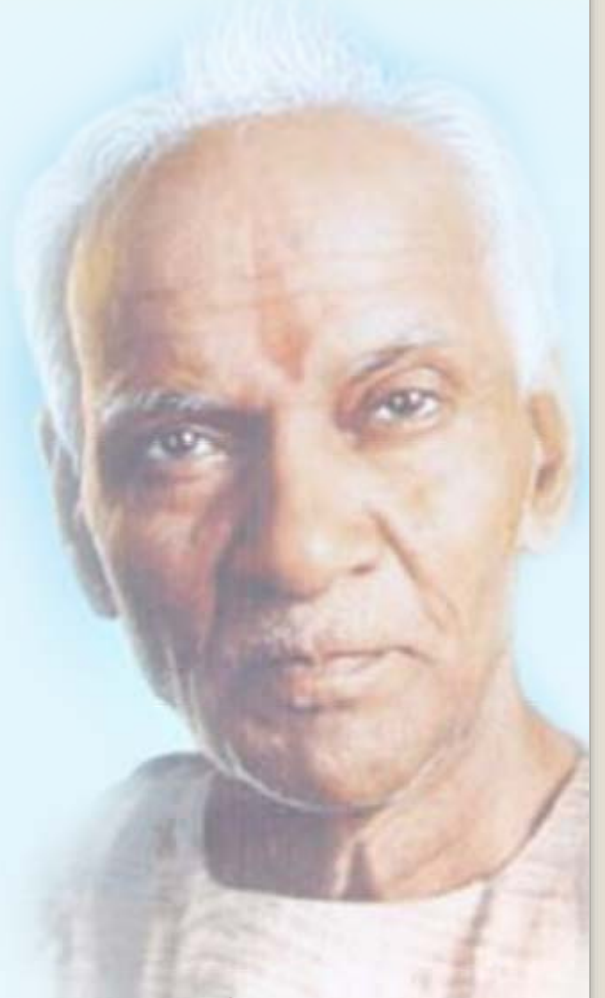
જન્મશતાબ્દી પુસ્તકમાળા

વ્યક્તિવાન

બનો,

ઊંચે

ઉઠાવો

ગાયત્રી મંત્ર અમારી સાથે સાથે :

ॐ, ભૂર્ભુવઃ સ્વઃ તત્સવિતુર્વરેણ્યં ભર્ગો- ।
દેવસ્ય ધીમહિ ધિયો યો નઃ પ્રચોદયાત્ ॥

અખિલ વિશ્વ ગાયત્રી પરિવાર

<http://awgp.org>

ऋषि चिंतनना सांनिध्यमां

व्यक्तिवान बनो, ँये उठावो

गायत्री मंत्र अमारी साथे साथे :

ॐ, भूर्भुवः स्वः तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गोदेवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात् ॥

देवीओ, भाईओ ! दीपक वडे दीपकने प्रगटाववानुं अेक अगत्यनुं काम अने जवाबदारी आपणे सोंपवामां आव्या ऐ. ओलवाई गयेला दीपकथी बीजे दीपक प्रगटी शके नई. अेक दीपकथी बीजे दीपक प्रगटाववानो होय, तो पहेलां आपणे सणगता रहेवुं पडे, तो ज आपणाथी बीजे दीपक प्रगटावी शकाय. जे तमे पोते दीपक बनी ज्वलंत रहेवानुं सामथ्य बतावी शके तो मारी तमाम आकांक्षाओ, मनोकामनाओ तथा महत्वाकांक्षाओ पूरी थई जशे, जेनी आशाअे में आ मिशन यलाव्युं ऐ अने तमने कष्ट आपीने अहीं बोलाव्या ऐ अे बहुं सार्थक थई जशे. तमने अेक मजबूत बीबामां ढाणवामां हुं समर्थ थयो हुं के नई तेमां ज तमाहुं संपूर्ण ध्यान होवुं जोछअे. तमे बीनी माटी लई आवजे. अेने बीबामां लरीने ढाणवानो प्रयत्न करजे, रमकडानी जेम अेक सरभी ज कलाकृतिओ बनती जशे. मारे रमकडा बनाववा ऐ. रमकडा बनाववा मे बीबां मंगाव्या ऐ. बीबामां माटी लरी एउ हुं अने अेक नवुं रमकहुं बनी जाय ऐ. अेक नवा गणेशजु बनी जाय ऐ. ढगलाबंध श्रीकृष्ण अने शंकरजु बनता जाय ऐ. आ क्यारे बने ? ज्यारे आपणी पासे योग्य बीजुं होय. बीजुं साहुं अने योग्य न होय तो कंई ज बनी शके नई.

मित्रो ! आपणुं व्यक्ति अेवा प्रकारनुं होवुं जोछअे अे भूब ज अगत्यनी वात ऐ. मात्र विचारो उत्कृष्ट होय अेटलुं पूरतुं नथी. तमारा कार्यों पण तेने योग्य होवा जोछअे. तमारा मनमां कोई चीज होय, तमे मनथी घणा सारा मानवी हो, मनथी तमे प्रामाणिक व्यक्ति हो, मनथी तमे सजन मानवी हो, मनथी तमे ईमानदार हो, पण जो तमारा कार्यों, तमारो व्यवहार शरीर अने सज्जन लोकोना जेवो नई होय तो बीज लोको कंई रीते विश्वास करशे के तमे जे मिशनने लईने चाली रहया ऐ ते मिशन पूरुं थशे के नई ? मिशनने तमे सङ्ग बनावी शकशो के नई ? तमारा विचारोनी ञलक तमारा व्यवहार द्वारा पण मणवी जोछअे.

ઋષિ ચિંતનના સાંનિધ્યમાં

જો તમારો વ્યવહાર યોગ્ય નહિ હોય, તો મિત્રોને પણ એ અંદાજ લગાવવો મુશ્કેલ થઈ પડે છે કે તમારા વિચારો કેવા છે અને સિદ્ધાંતો કયા છે ? જે વિચારો અને સિદ્ધાંતો તમને આપવામાં આવ્યા હતા એને તમે જીવનમાં ધારણ કર્યા છે કે નહિ? તમને આ વાતની ખબર હોવી જોઈએ. આપ ગમે ત્યાં જાઓ, પણ તમે પોતાની જાતને નમૂનારૂપ બનાવો.

નમૂનો બનો

નમૂનાનો ઉપદેશક કેવા હોવો જોઈએ ? નમૂનાના ગુરુજી કેવા હોવા જોઈએ ? નમૂનાના સાધુ કેવા હોવા જોઈએ ? નમૂનાનો બ્રાહ્મણ કેવો હોવો જોઈએ ? નમૂનાનો ગુરુજીનો શિષ્ય કેવો હોવો જોઈએ ? તમારા પર આ બધી જવાબદારીઓ મેં અનાયાસે ઠોકી બેસાડી નથી. તમને બોલતા ન ફાવતું હોય તો મને કોઈ ફરિયાદ નથી. આપને બોલતા ન આવડે, પ્રવચન આપતાં ન આવડે, જે મુદા અને નોંધ તમે અહીં ઉતારી છે અને વ્યવસ્થિત કરી લો અને તમારી નકલ લઈને કોઈ ગામમાં ચાલ્યા જાઓ. કહેજો કે ગુરુજીને મને તમારી પાસે પોસ્ટમેન તરીકે મોકલ્યો છે. જે એમણે કહેવડાવ્યું છે તે હું કહું છું. એમની ચિઠ્ઠી એમનો પત્ર વાંચીને સંભળાવતું છું. તમે તમારી ડાયરીના પાના ખોલીને સંભળાવી દેજો. આરામથી કામ થતું રહેશે.

જ્યારે હું અજ્ઞાતવાસમાં ગયો હતો, એ પહેલાં અહીં લોકોએ અડધા અડધા કલાકના મારા સંદેશા ટેપ કર્યા હતા અને જ્યાં સંમેલનો ભરાય, જ્યાં સભાઓ યોજાય ત્યાં આ ટેપ લોકોને સંભળાવતા હતા. કહેતા હતા કે ગુરુજી તો નથી, પણ ગુરુજી જે કંઈ કહી ગયા છે, સંદેશો આપી ગયા છે, શિક્ષણ આપી ગયા છે તે આપ ધ્યાનથી સાંભળો, ધ્યાનથી તેનો અભ્યાસ કરો. લોકોએ બધા પ્રવચનો સાંભળ્યાં અને એ રીતે મિશનનું કામ આગળ વધતું ગયું.

વ્યક્તિત્વ અને ચરિત્ર

દેવીઓ અને ભાઈઓ ! આપણે જે કામ કરવા જઈ રહ્યા છીએ તેનું પહેલું હથિયાર છે-આપણું વ્યક્તિત્વ અને આપણું ચરિત્ર. આપણે જે કંઈ કામ કરવાનું છે,

ઋષિ ચિંતનના સાંનિધ્યમાં

જે કંઈ મદદ મેળવવાની છે તે રામાયણના માધ્યમથી નહિ, ગીતાજીના માધ્યમથી નહિ, પ્રવચનોના માધ્યમથી નહિ કે યજ્ઞોના માધ્યમથી પણ મળવાની નથી. જો આપણા મિશનને સફળતા અપાવવી હોય અને આપણો ઉદ્દેશ્ય પૂરો કરવો હોય તો આપણું ચરિત્ર અને આપણું વ્યક્તિત્વ એ એક જ રસ્તો છે, એક જ હથિયાર છે. પ્રવચન બાબતે તમારે વધારે ધ્યાન ન આપવું જોઈએ અને વધારે ચિંતા પણ ન કરવી જોઈએ. જો તમને પ્રવચન કરતાં ન આવડે તો અહીં શિબિરોમાં તમે જે કંઈ સાંભળ્યું છે, જે કંઈ સમજ્યા છે તે લોકોને સંભળાવી દેજો તમારે ગમે ત્યાં કાર્યકર્તા શિબિરો ચલાવવી પડે ત્યાં સવારે જઈ પ્રવચન કરવું, જે મેં આપણા કાર્યકર્તાઓ માટે અને તમારા કાર્યક્રમો માટે કર્યું છે. અહીં તમને બીજા પ્રતિનિધિઓ જણાવશે કે કાર્યકર્તાઓ માટેના અને આમ જનતાના પ્રવચનો ક્યાં ક્યાં છે. આપણે લોકોના વિચારોના સુધાર માટે, વિચારોની વૃદ્ધિ માટે વ્યાખ્યાનો કરવા પડશે અને લોકશિક્ષણ આપવું પડશે કારણ કે આજે માનવીની વિચારવાની પદ્ધતિમાં જ સૌથી વધારે ખરાબી છે. સૌથી મોટી ભૂલ ક્યાં છે ? એક જગ્યા છે : માનવીની વિચાર કરવાની રીત ખૂબ જ ભ્રષ્ટ અને ખોટી છે. બાકી જે પ્રશ્નો છે, મુસીબતો છે તે સહન થઈ શકે તેવી છે, પણ માનવીની વિચારવાની રીત જો ભ્રષ્ટ રહેશે તો એક પણ પ્રશ્નનું નિરાકરણ નહિ આવે અને પ્રશ્નો વધારે ગૂંચવાશે. આ માટે આપણે શું કરવું પડશે ? આપણે લોકોની વિચાર કરવાની રીત બદલવી પડશે. જો આપણે આ કરી શકીએ તો તમામ સમસ્યાઓનું સમાધાન થઈ શકશે.

સમાધાન શક્ય છે

માનવી એ વાત પર વિશ્વાસ કરી લે કે આહાર અને વિહાર, ખાનપાન, સંયમ અને નિયમ, બ્રહ્મચર્ય – આ બધાનું પાલન કરવું જરૂરી છે, તો તમામ પ્રશ્નોનું નિરાકરણ થઈ શકે. હું તમને વિશ્વાસ આપું છું કે દવાખાના ખોલ્યા વિના, ડોક્ટરોને બોલાવ્યા વિના, ઈંજેક્શનો મૂક્યા વિના અને મોંઘી કિંમતના પોષણની સગવડ કર્યા વિના આપણે આખા સમાજને નીરોગી બનાવી શકીએ છીએ. માનવીના સ્વાસ્થ્ય સંબંધી પ્રશ્નોનું સમાધાન આપણે ચોક્કસ કરી શકીએ છીએ.

ઋષિ ચિંતનના સાંનિધ્યમાં

આપણી દીકરો ભણીગણી ન હોય, ગાવા વગાડવાનું આવડતું ન હોય, આપણી મહિલાઓ સુશિક્ષિત ન હોય, તેમને એમ.એ. પાસ કર્યું ન હોય, પણ આપણે એકબીજા પ્રત્યેના પ્રેમ, નિષ્ઠા તથા વફાદારીનું શિક્ષણ આપ્યું હશે, તો પછી એ જંગલી હોય તો પણ શું ? એ ગમાર હોય તો પણ શું ? આદિવાસી હોય તો પણ શું ? ભીલ હોય તો પણ શું ? નબળો હોય તો પણ શું ? ગરીબ હોય તો પણ શું ? એમના ઝૂંપડામાં સ્વર્ગ આવી શકે છે. લોકોમાં સ્નેહ અને પ્રેમ, નિષ્ઠા અને સદાચાર આપણે પેદા કર્યા હશે તો આપણાં ઘરો સ્વર્ગ બની જશે.

આ સિદ્ધાંત ઠસાવવામાં જો આપણે અસમર્થ રહ્યા, તો ભલે દરેકના ઘરમાં રેડિયો લાવી આપો, ટેલિવિઝન ચલાવી દો, દરેક ઘરમાં એક સોફાસેટ મુકાવી આપો અને સારામાં સારા ખાનપાનની વ્યવસ્થા કરી આપો, છતાં આપણા ઘરોની કે આપણા પરિવારોની સમસ્યાઓનું કોઈ સમાધાન નહિ થાય. માત્ર પ્રેમ અને મહોબતથી, ઈમાનદારીથી, વફાદારીથી જ આ સમાધાન, થઈ શકશે. એ વિના આપણાં કુટુંબો બે કોડીના બની જશે અને તેમનું સત્યાનાશ થઈ જશે. પછી તમે દરેકને એમ.એ. કરાવજો અને દરેક માટે વીસ વીસ હજાર રૂપિયા મૂકીને મરજો. તેનાથી શું થશે? કંઈ જ નહિ. બધું ખેદાનખેદાન થઈ જશે.

વિચારપરિવર્તન જરૂરી છે.

મિત્રો ! વિચારપરિવર્તનથી જ સામાજિક સમસ્યાઓનું નિરાકરણ થશે. આપણે કોણ મજબૂર કરી રહ્યું છે કે તમારે દહેજ તો લેવું અને આપવું જ પડશે. જો આ વિચારોને, આ રિવાજોને બદલી નાખીએ, આ ખ્યાલોને બદલી નાખીએ, તો આપણે શું નું શું ય કરી શકીશું અને ક્યાંથી ક્યાં પહોંચી જઈશું. આપણી પાસે જનતાની સેવા કરવાનું સૌથી મોટું કામ છે. એના માટે આપણે ધર્મશાળા બાંધવાની નથી, દવાખાના ખોલવાના નથી, પ્રસૂતિગૃહો પણ ખોલવાના નથી. હું એમ કહું છું કે દરેક વ્યક્તિએ પરિશ્રમશીલ રહેવું જોઈએ, જેથી એણે પ્રસૂતિગૃહ કે દવાખાને જવાની જરૂર ન પડે. તમે લુહારને જોયો છે ? કેટલું મહેનતુ જીવન છે તેમનું ? એમની મહિલાઓ પણ ઘણ મારતી હોય છે.

ઋષિ ચિંતનના સાંનિધ્યમાં

ઘણ માર્યા પછી એમને એ પણ ખબર પડતી નથી કે બાળક ક્યાંથી પેદા થાય છે ? સુવાવડ પછી બે ત્રણ દિવસમાં તો ફરીથી કામે લાગી જાય છે. પંદર કલાક ઘણ મારે છે. એમનું સ્વાસ્થ્ય કેટલું મજબૂત હોય છે ! એમને દવાખાને કે પ્રસૂતિગૃહે જવાની જરૂર પડતી નથી. આપણે લોકોને એ શીખવવાની જરૂર છે કે આપણે મહેનતુ અને પરિશ્રમશીલ બનવું જોઈએ. આપણા ઘરોના પ્રશ્નો, કુટુંબોની સમસ્યાઓ, સમાજની સમસ્યાઓ અને તમામ સમસ્યાઓનું સમાધાન આના આધારે જ શોધી શકાશે.

એટલા માટે આપણે મહત્વપૂર્ણ પગલું એ ભરવું પડશે કે સામાન્ય લોકો પાસે જઈ તેમને લોકશિક્ષણ આપો. લોકશિક્ષણ માટે મેં તમને અહીં જે વિચારધારા આપી છે તેને નાની પુસ્તિકાના રૂપમાં છપાવી દીધી છે. અહીં જે પ્રવચનો તમે સાંભળ્યાં અને બધાંના મુખ્ય મુદ્દા તમને છાપેલા મળી જશે. આ મુદ્દાઓનો આપ અભ્યાસ કરશો, એમને ગોખી લેશો અને એના આધારે વિકાસ કરશો તો સંધ્યાકાળે કે રાત્રે તમારે લોકોને જે કહેવાનું છે તે ખૂબ જ આસાનીથી કહી શકશો. કાર્યકર્તાઓને પણ આ મુદ્દાઓ ઉપર જ કહેશો. તમારે ગમે ત્યાં સમજાવવાની જરૂર પડે, પ્રવચન આપવાની જરૂર પડે, તો તમે એમ કહી દેજો કે ગુરુજીને મને ટપાલીની જેમ આપના માટે એક પત્ર દ્વારા તેમનો સંદેશો લઈને મોલ્યો છે. લો, આ પત્ર વાંચી સંભળાવું. સવાર માટેના પ્રવચનો મેં આપ્યાં છે તે જો આપ સંભળાવશો, સમજાવશો, તો આપની વાત માની જશે, જો તમને પ્રવચન કરતાં ન આવડતું હોય, સમજાવતા ન ફાવતું હોય, તો પણ તમને કોઈ તકલીફ પડવાની નથી. મેં તમને જે મુદ્દાઓ આપ્યા છે તે કોઈ પણ સ્થાનિક વક્તાને કે સ્થાનિક વ્યાખ્યાનકારને તમે સમજાવી દેજો અને કહેજો કે જે પ્રવચનો ગુરુજીએ આપ્યાં છે તેને આપ આપની રીતે, પોતાની સમજ પ્રમાણે, પોતાની આગવી શૈલીમાં આ મુદ્દાઓ દ્વારા આમજનતાનો સમજાવો. કોઈ પણ સારો વક્તા, જેને બોલતા આવડે છે, બોલવાની ટેવ છે, જ્ઞાન છે તે સરસ રીતે સમજાવી શકશે, પણ જે કામ તમારે કરવાનું છે તે બીજું કોઈ કરી શકશે નહિ.

ઋષિ ચિંતનના સાંનિધ્યમાં

જે તમારે કરવાનું છે.

એવા ક્યાં કામ છે જે તમારે કરવાના છે ? તમે ગમે ત્યાં જાઓ, જે કોઈ પરિવાર શાખામાં જાઓ ત્યાં એક એવી છાપ મૂકીને આવો કે ગુરુજીનો સંદેશવાહક અને ગુરુજીનો શિષ્ય કઈ રીતે, શું શું કરી શકે છે અને શું શું કરવું જોઈએ ? તમે અહીંથી જાઓ અને સંતાની જેમ તમે નિર્વાહ કરજો. તમે ગમે ત્યાં જાઓ, તમારા ખાનપાન સંબંધી ઇચ્છાઓને કાબૂમાં રાખજો. એ માટે કોઈના પર તમારી હક્કમત ન ચલાવશો. જેવું હોય, જેવું એ લોકોએ આપ્યું હોય તેનાથી કામ ચલાવી લેજો.

તમારે જાનૈયાઓની જેમ જાતજાતની ફરમાઈશો ન કરવી જોઈએ. જાનૈયાઓનું કામ શું હોય છે ? તેઓ આખો દિવસ ફરમાઈશો કરતા રહેતા હોય છે અને નેતાઓનું શું કામ હોય છે ? તેઓ ગમે ત્યાં જાય ત્યાં જાતજાતની વસ્તુઓ માટે હુકમ ચલાવતા હોય છે. પોતાના ખાવાપીવાની વસ્તુઓ માટે, મોજશોખની સગવડો માટે કેલી બધી ફરમાઈશો કરતા રહેતા હોય છે. તમારે કોઈ પણ વસ્તુની જરૂર પડી હોય, એક દિવસનું ભોજન ન મળ્યું હોય, તો તમે તમારા ઝોલમાં થોડું ભાથું લઈ જજો, થોડું મીઠું લઈ જજો.

લોકોથી સંતાઈને પોતાની રૂમમાં જઈ એ ભાથું ખાજો, પણ જે લોકોએ આપને બોલાવ્યા હોય એ લોકો પર એવી છાપ ન પડવા દેશો કે તમે જીભના ચટાકાવાળા માનવી છો. અને ખાવાપીવા માટે, અમુક ચીજવસ્તુઓ માટે તમે ફરમાઈશો કરતા રહો છો. એટલા માટે મેં તમને એક મહિનો અહીંયાં પૂરો અભ્યાસ કરાવ્યો છે.

મેં એ અભ્યાસ કરાવ્યો છે કે શાક, લોટ વગેરે જે કઈ આપની પાસે હોય, એ બધું બાફીને કે ઓગાળીને ખાજો. આવો સાદો આહાર ખાઈ જીભને કાબૂમાં રાખો. એ ચીજોનું લિસ્ટ કે અમુક ચીજો ખાશો તો તાકાતવાન થઈ જશો, અમુક ચીજો ખાશો તો પહેલવાન થઈ જશો, અમુક ચીજો ખાશો તો તમારું સ્વાસ્થ્ય સારું રહેશે એ લિસ્ટને ફાડીને ફેંકી દેજો. મિત્રો, હું વિશ્વાસપૂર્વક કહું છું કે ખાવાની ચીજો અને સ્વાસ્થ્યને કોઈ સંબંધ નથી. જો આપને ઘી મળતું ન હોય તો કોઈ વાંધો નથી, તમારું કંઈ જ બગડવાનું નથી.

ऋषि चिंतनना सांनिध्यमां

शक्तिनुं केन्द्र क्वां ?

हुं घणीवार तमने वातोओ संभणावुं छुं, अेकवार में मारी आङ्किकानी यात्रा वभतनो मसाँओनो क्किसो संभणाव्यो हतो. ब्बिचारांने मात्र मकाँ ज भावा मणती हती. अे लोकोने मात्र सङ्केड बीजनी दाण ज मणती हती अने जंगली केणां मणता. आम अे ब्बिचारांने बेत्रण वस्तुओ ज मणती. कोँ द्दिवस तेमने घी मणतुं नथी, कोँ द्दिवस पौष्टिक आहार मणतो नथी, छांतां अेमना क्कांसां अने पग केटला मजभूत होय छे ! ओलम्पिक भेलोमां सुवर्णपदक ज्जुती लावे छे अने जंगलमां सिंहनो शिकार करे छे. ताकात अनाजमां होती नथी, ताकात भांडमां होती नथी, ताकात घीमां होती नथी अने ताकात मीठाँमां होती नथी. मित्रो ! शक्तिनुं केन्द्र त बीजुं ज छे. ताकात तो गांधीज्जुअे पोतानी अंदर ओली करी हती. अेमणे घी भाँने ताकात पेदा करी न हती. जयांथी ताकात आवे छे ते अलग वस्तु छे. तमे गमे त्यां ज्जुओ त्यां मारा संदेशवाहकना रुपमां ज्जुओ, तमारा भानपान अने व्यवहार अेवा होवा जोँअे, जेथी कोँ अेम न कही शके के कोँ मोटा लोको आव्या छे, कोँ वी.आँ.पी. आव्या छे. अहींथी आप ज्जुओ त्यारे प्रेम अने महोभत लँने ज्जुओ. जो तमारी अंदर कडवाश लरेली होय तो अेने अहीं ज छोडीने ज्जुओ. अहींथी कडवाश न लँ ज्जुओ, पोतानुं अलिमान लँने न ज्जुओ.

कडवाश शुं छे ? कडवाश मानवीने घमंड छे, अेनुं अलिमान छे. कडवाश पोताना अलिमान सिवाय बीजुं कँ नथी. ज्जुआरे तमे कोँने अेम कहे छे के तमे सायुं ओली रहया छे, अेटले कडवी वातो कहे छे, तो आ भोटुं छे. सत्यमां घणी मीठाँ होय छे. अेमां घणी महोभत होय छे. गांधीज्जु सत्य ओलता हता, पण अेमना ओलवामां घणी मीठाँ हती. अंग्रेज्जु सामे लडाँ शङ् करतां अेमणे कहयुं के तमने अमे हिंदुस्तानमांथी बहार काढीने ज जंपीशुं. तमारा पगलां हिंदुस्तानमां रहेवा नहि दँअे. तमने लगाडी मूकीशुं, तमारो बघो सामान अहीं ज जप्त करी लँशुं, तमने कशुं ज आपीशुं नहि. गांधीज्जुनी वात केटली कडवी अने केटली तीभी अने कलेजानी पार नीकणी ज्जुय तेवी हती ?

ઋષિ ચિંતનના સાંનિધ્યમાં

છતાં એમણે શબ્દોની મીઠાશ, વ્યવહારની મીઠાશ જાળવી રાખી, મારે અને તમારે વ્યવહારની મીઠાશ જાળવી રાખવી જોઈએ. જો તમારી અંદર મહોબત હોય, પ્રેમ હોય, તો મિત્રો ! તમારી જીભેથી કડવા વચનો નહિ નીકળે. એમાં પૂરી મીઠાશ હોવી જોઈએ. પ્રેમ ભરેલો હોવો જોઈએ. તમારી જીભેથી જો પ્રેમ ન વહેતો હોય, તમારી જબાનમાંથી જો મીઠાશ નીકળતી ન હોય, આપ નહોરની જેમ જબાની ધારથી વીંછીના ડંખની જેમ બીજાને દર્દ પહોંચાડતા હોય અને બીજાનું અપમાન કરતા હો, વિચલિત કરતા હો તો તમે સાચું બોલી રહ્યા છો એમ માનવાનો કોઈ અધિકાર નથી.

વાણીમાં પ્રેમ અને શીલ

સત્ય શું છે ? જે તમે જોયું, સાંભળ્યું તે કહી દેવાને સત્ય ન કહેવાય. સત્ય એ ચીજનું નામ છે, જેની સાથે પ્રેમ અને મહોબત જોડાયેલાં છે. પ્રેમ અને મહોબતનો વ્યવહાર તમારે અહીંથી જ શીખવો જોઈએ અને કોઈ પણ શાખામાં જાઓ, લોકોની વચ્ચે જાઓ એ બધામાં તમારી વાતચીજ કરવાની રીત એવી હોવી જોઈએ, જેમાં પ્યાર ભરેલો હોય, મહોબત સમાયેલી હોય, એમાં આત્મીયતા ભરેલી હોય, જેથી બીજાના દિલ જીતી શકાય અને તેમની પર એક છાપ પાડી શકાય. એ અત્યંત જરૂરી છે કે આપની જુબાનમાં મીઠાશ અને દિલમાં મહોબત હોવી જોઈએ. જ્યારે તમે અહીંથી જાઓ ત્યારે એવું આચરણ લઈને જજો કે કોઈને એવું કહેવાની તક ન મળે કે ગુરુજીની પસંદગીની વ્યક્તિઓ આવી હોય ? હવે તમારી આબરૂ તમારી નથી, એ મારી થઈ ગઈ. મારી ઇજ્જત મારી નથી, આખા મિશનની ઇજ્જત છે. મારી અને મિશનની આબરૂ સાચવવી એ તમારું કામ છે. વાનપ્રસ્થ આશ્રમનું રક્ષણ કરવું એ આપનું કામ છે.

મેં આ રીતે બેત્રણ પ્રકારની જવાબદારીઓ તમારા ખભા પર નાખી છે. તમે આ જવાબદારીઓ લઈને જજો. ફૂંકી ફૂંકીને ડગલું ભરજો. જ્યાંની આબોહવાનું તમને જ્ઞાન નથી એવી જગ્યાએ જજો. કોઈ ગરમ પ્રદેશમાં હું તમને મોકલીશ. કોઈ ઠંડા પ્રદેશમાં તમને મોકલીશ. ક્યાંકનું પાણી યોગ્ય હશે, તો ક્યાંકનું પાણી ખરાબ હોઈ શકે છે.

ऋषि चिंतनना सांनिध्यमां

तमे त्यां जशो, छतां तमे बीमार नहि पडो, बीमारी तमाडुं कंઈ बगाडशे नहि. हुं तमने अेवी दवा आपीश के आप गमे त्यां जशो, त्यां जे भवडावे ते भाजो. डाडा घीनी पूरीओ भवडावता रहे तो आपो महिनो भाजो अने बीमार थईने आवो तो मने कहेजो. हुं अेवी गोणी आपवा मागुं छुं के कोईपण चीज तमने भवडावे तो तमे भाता रहेशो, छतां पेटमां गरबडनी इरियाद नहि करवी पडे अे जवाबदारी मारी छे त मे मने कहेजो के गुरुज्ज, तमारी गोणीअे काम न कर्युं. मने कबजियात इरियाद छे.

भूप करतां ओछुं भाव

आ माटे तमे अेक काम करजो, तमारा भोराकथी ओछुं भाजो, अहीं चार रोटली भाता हो तो अहींथी नीकणता अेक रोटली ओछी करी नाभजो. अेक रोटली ओछी भावानुं शरु करजो. महेमानगीरीनी ભારતની अेक अनोभी प्रणाली छे के जो आपणे मकाई भाईशुं तो महेमानने घ.ं भवडावीशुं, जो घईं भाता होईशुं तो योभा भवडावीशुं, योभा भाता होईशुं तो महेमानने मीठाई भवडावीशुं. जो आपणे छाश पीता होईशुं तो महेमानने दूध आपीशुं. प्रत्येक हिंदु जाणे छे के तमे संत, महात्मानो वेश पहेरीने जातो छे, तो तमारे घेर मणतुं होय तेना करतां साडुं भोजन करावीअे, सारी सारी वानगीओ भवडावीअे. जो तमे स्वाद पर जशो, ज्वाल पर काबू नहि राभो, तो तमे चोकस बीमार पडशो, तमे ध्यान राभजो, वातावरण बदलातुं रहे छे. आज अेक जग्यानुं पाणी, काले बीज्ज जग्यानुं, तो त्रीजे दिवसे वणी कोई त्रीज्ज जग्यानुं. समय अने कसमयनुं पण भान रहेतुं नथी. अहीं तमे ११ वाज्ये भाई लो छे, बनवा जोग छे के कोई तमने बे वाज्ये भवडावे. तमाडुं पेट भराब थई शके छे. तमे बीमार थई शको छे, पण में बतावेलो भोराक तमे कायम लेशो तो तमे क्यारेय बीमार नहि पडो.

मित्रो ! में लाबी लांबी मुसाइरी करी छे, अनेक जातनो भोराक भावो पडयो छे. अेकवार हुं मध्यप्रदेश गयो हतो. त्यां लोकोमां आपुं ने आपुं लाल मरयुं भावानी टेव हती. रामपुरामां यज्ञ हतो. यज्ञ बाद भोजनमां मोटी मोटी पूरीओ अने टमेटा जेवुं शाक पीरस्युं. लाल रंगना आभा टमेटानुं शाक पीरसी रहया हता.

ઋષિ ચિંતનના સાંનિધ્યમાં

લાલ રંગના આખા ટમેટાનું શાક પીરસી રહ્યા હતા. ટામેટું મને ભાવે છે, માતાજી મારા માટે અવારનવાર બનાવતા હતા. મેં પણ એક શાક થાળીમાં પિરસાવ્યું. જેવો મેં શાક સાથે પૂરીનો ટુકડો મોંમા મૂક્યો કે મારી આંખો લાલ લાલ થઈ ગઈ. અરે આ શું ? ગુરુજી, આ ટમેટાનું શાક નથી, આ તો લાલ મરચાંનું શાક થઈ જાય છે ત્યારે એને કચરીને એમાં મીઠું તથા ખટાશ નાખી લૂગદી જેવું, ચટણી જેવું બનાવી દે છે. આવી જગ્યાએ પણમારે જવું પડ્યું છે. શું કહું આપને ?

એકવાર હું આગરા ગયો અને ત્યાં ભોજન કરવું પડ્યું. હું ઘેર દાળરોટલી ખાઉં છું, એટલે ગમે ત્યાં જાઉં તો એ જ ખાઉં છું. હું કહી દઉં છું કે તમારા ઘરમાં જે કંઈ હોય તે ખવડાવજો. મારા માટે અલગથી બનાવશો નહિ. અલગ બનાવશો તો હું નહિ ખાઉં. જો તમે રોજ પૂરી ખાતા હો તો મારા માટે પૂરી બનાવજો, તમે હંમેશા કાચી રોટલી ખાતા હો તો મારા માટે કાચી જ બનાવજો. મકાઈનોનો રોટલો ખાતા હો તો મારા માટે તે જ બનાવજો. હું તમારો મહેમાન નથી, તમારો કુટુંબી છું. આગરામાં એ લોકોએ દાળ અને રોટલી પીરસી. જેવો મેં રોટલીનો ટુકડો દાળમાં બોળીને ખાધો, તો એટલું બધું મરચું હતું કે મારી આંખમાં પાણી આવી ગયું. હું શું કહી શકું ? જો મેં એમ કહ્યું હોત દાળ ઘણી તીખી છે, પાછી લઈ જાવ, તમે મને આ શું આપ્યું છે ? મારા માટે દહીં લાવો, મારા માટે બીજું કંઈક લાવો. મારી આંખોમાં પાણી તો આવી ગયું, મેં એક ધૂંટડો પાણી પીધું અને પાણી પીધા પછી રોટલીના ટુકડા ખાતો ગયો. રોટલીનો ટુકડો દાળની વાડકી સુધી લઈ તો જતો, પણ એમાં બોળતો નહિ. ચાલાકીથી હાથ લઈ જતો, જેથી એવું લાગે કે હું દાળ સાથે ખાઈ રહ્યો છું. મેં દાળ ખાધી નહિ. રોટલીનો ટુકડો અને પાણી લેતો રહ્યો. પાણી પીધા બાદ તે ઉતરી જતો. ન એમને ખબર પડી કે ન મને ખબર પડી. મેં કઈ રીતે ખાધું ? એ પ્રશ્ન પણ એ લોકોને ન રહ્યો.

પહેલાં અમારે ત્યાં સ્વામી પરમાનંદજી અને નથ્યાસિંહ હતા. બંને સાથે જતા હતા, હું અવારનવાર એ બંનેને બહાર મોકલતો હતો. બંનેની જોડી હતી. જ્યારે ભોજનનો સમય થતો ત્યારે સ્વામી પરમાનંદજી કહેતા, નથ્યાસિંહ, જો હું ગમે ત્યારે મરી જાઉં અને તને એ ખબર મળે કે પરમાનંદ મરી ગયા,

ऋषि चिंतनना सांनिध्यमां

तो ये ना पूछीश के कइ बीमारीने लीघे मरी गया, पहेलेथी लोकोनी कही दे जे के परमानंद वधारे भावाथी मर्यां छे. बधुं घी परमानंद भाई जाय तो पण भबर न पडे. गमे त्यां जाय, भावानी येवी लालय के अेकवार भावा बेसे तो पछी ये भावामां पाछा न पडे. आडा थई जाय तोय शुं ? वारंवार उलटीओ थाय तोय शुं ? ये भावामां पाछा पडे येवा न हता.

जुलना बे विषय

मित्रो ! आपणी जुल घणी अणघड छे. येना बे विषयो ज मुष्य छे. ये स्वाद अने चटाका मागे छे. तमे स्वाद अने चटाका पर नियंत्रण राखजो. संतो स्वाद अने चटाकानुं नियंत्रण करे छे. जे माणसने जुलना चटाका पर अंकुश नथी, स्वाद पर नियंत्रण नथी, ते संत कहेवडाववाने लायक नथी. में अने तमे येवा संतो पण जोया छे के तेओ जे लिक्षा मणे ते बधी अेक ज मोटा वाटकामां भरे छे. कोई दाण आपे तो वाडकामांदाण ले छे, कोई शाक आपे तो ये दाण भणेला वाटकामां ज शाक ले छे, भीर ले छे, बधुं ज भेणवी दे छे. अेक ज वाटकामां बधुं भेगुं करीने जाय छे. तेओ आ रीते शा माटे जाय छे ? पोतानी जुलना स्वादने अने चटाकाने काबूमां राखवा माटे जाय छे. जुलना चटाकाना नियंत्रणनो अल्यास अहीं थयो नथी, पण तमे गमे त्यां जाओ, कार्यकर्ताओ वर्ये जाओ त्यां अेक येवी छाप पाडजो के तमने जुलना चटाका पर सारो काबू छे. पछी जोजो, तमारी केवी छाप पडे छे !

आपणा देशमां जानपाननुं ध्यान राखवामां आवे छे. अेक महात्मा येवा हता के तेओ हथेणीमां राखीने रोटलो आरोगता हता. येमनुं नाम महागुरु श्रीराम हतुं हालमां पण तेओ हथेणीमां रोटलो राखीने जानार महात्मा तरीके ज प्रख्यात छे. हुं नाम बताववा मागतो नथी, पण तमे समजु शकशो के मारो ईशारो कोना तरङ्ग छे. अत्यारे तो तेओ आवुं नथी करता. अत्यारे तो मोटरोमां प्रवास करे छे अने सरस सोनाचांटीना वासणोमां भोजन आरोगे छे, पण अेक जमानो हतो, ज्यारे तेओ हथेणीमां भोजन करता हता. आ अेक ज विशेषताने लीघे तेओ आपा देशमां विख्यात थई गया.

ઋષિ ચિંતનના સાંનિધ્યમાં

તમે સંત નથી તો શું ? મહાત્મા નથી તો શું થઈ ગયું ? તમારી ખોરાક સંબંધી ટેવો એવી સરસ હોવી જોઈએ કે તમે ગમે ત્યાં જાઓ ત્યાં બધા તમારું સ્વાગત કરી શકે. ગરીબ માણસ પણ પોતાને ત્યાં તમને જમાડી શકે. ગરીબ માણસ એવી ફરિયાદ ન કરે કે મારે ત્યાં આ નથી. મારે ત્યાં દૂધ નથી, મારા ઘરમાં દહીં હોતું નથી, અમે તો ગરીબ છીએ, પછી કઈ રીતે તેમને બોલાવીએ, કઈ રીતે ભોજન કરાવીએ ? તમારી છાપ સંતની હોવી જોઈએ અને સંતનો વ્યવહાર સામાન્ય રીતે ગરીબોમાં વધારે હોય છે. સંત ગરીબો જેવા હોય છે, અમીરો જેવા નહિ. સંત અમીર ન હોઈ શકે. સંતો ક્યારેય અમરી બનીને જીવ્યા નથી. જે માનવી હાથી પર સવાર થઈને જતો હોય તે સંત કઈ રીતે હોઈ શકે ? અહીંથી ગયા પછીત મારે તમારી જૂની મોટાઈ ભૂલી જવી જોઈએ.

સંત જેવું જીવન અને વ્યવહાર હોવા જોઈએ

બસ, અહીંથી ગયા પછી તમારી જૂની મોટાઈ તથા અમીરીને ભૂલવા પડશે. જ્યાં ત્યાં જઈ એમ નક કહેતા રહેવું જોઈએ કે તમે પહેલાં પોસ્ટમાસ્ટર હતા, પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર હતા કે ગામમાં તમારી પાસે જમીનો હતી. તમે પોતે સાવ તુચ્છ, નગણ્ય બની ગયા છો એમ સમજીને અહીંથી જજો. સંત તુચ્છ હોય છે. સંત તણખલા જેવો હોય છે અને પોતાના અભિમાનને છોડી દે છે. જો તમે તમારું અભિમાન છોડ્યું ન હોય, તો પછી તમે સંત કહેવડાવવાને લાયક નથી. આપણી પ્રાચીન પરંપરા એવી છે કે કોઈ પણ સંત બને એણે ભિક્ષા માગીને નિર્વાહ કરવો પડતો હતો. શા માટે ? ભિક્ષા પર નિર્વાહ કોણ કરતું હતું ? ભીખ માગનારો ગરીબ હોય છે ને ? નબળો હોય છે ને ? પોતાના અભિમાનના ચૂરેચૂરા થઈ જાય એટલા માટે સંત બન્યા પછી દરેકે ભિક્ષા માગવા જવુંપ ડતું હતું. આપણે આપણા બ્રહ્મચારીઓને જનોઈ પહેરાવીએ છીએ. જનોઈ પહેરાવતાં ઋષિઓ પોતાના બાળકોને ભિક્ષા માગવા મોકલતા હતા કે જાઓ, બાળકો ભિક્ષા માગો, જેથી એ બાળકોને એમ કહેવાની તક ન મળે કે તેઓ કોઈ જમીનદાર સાહેબના દીકરા હતા, તાલુકેદારના દીકરા હતા, ધનવાનના દીકરા હતા, ગરીબના દીકરા ન હતા. દરેક વ્યક્તિનું આત્મસન્માન જુદું જુદું હોય છે. પોતાના ધનનો, સંપત્તિનો, વિદ્યાનો, બુદ્ધિનો, પોતાના ભૂતકાળનો, પોતાની જમીનજાગીરનો અને પોતે અમુક હોવાનો ગર્વ હોય છે. તમે અહીંથી જાઓ ત્યારે એ અભિમાન છોડીને જજો.